

alles, maar dat niet... dat niet... ik kan dat niet meer!

PAUL (*hij doet haar met geweld opstaan*).

U kan 't wel. U moet 't doen. Uwe groote waardeering voor hem... uw medelijden zullen 't u gemakkelijk maken.

EMMA (*onstuimig*).

Nee, neen! Ik kan niet. Waarom zijn recht boven 't mijne? Heb ik dan geen recht om mijn eigen leven te leven... heeft u me dat niet zelf gezegd?

PAUL.

Zéker had u dat recht... vóórdát u zich engageerde met Holtz.

EMMA (*als voren*).

Maar ik was nog bijna een kind, toen de menschen al hadden uitgemaakt, dat wij zouden trouwen! Wat kon ik toen oordeelen over mijn leven!... Neen... daarvoor wil ik niet mij krommen mijn leven lang! Waarom heeft u mij mijn weg gewezen als u me nu belet dien te volgen? Nu kan ik niet meer terug. Waarom heeft u mij opgeheven naar 't hooge, als u me nu weer teruggooit naar den grond waar ik was?

PAUL (*evasief*).

Ja, onze gesprekken hebben er mogelijk wel eens toe geleid dat ik een wat te ideale levensbeschouwing verkondigd heb! Maar daaruit kan u toch niet hebben opgemaakt dat ik u raadde om dien armen Holtz maar te laten loopen? Lieve juffrouw van Gelderen... theorie en praktijk zijn twee... laten we dat toch nooit vergeten!

EMMA (*ontzet*).

En dat zegt u?!

PAUL.

Natuurlijk! Men moet zoo'n beetje weten te geven en te nemen in 't leven. (*glimlachend*). We moeten de legendarische dame van de Mare-plas niet nadoen als 't leven ons eens teleurstelt! 't Leven is werkelijkheid, men kan eenvoudig niet naar zijn idealen leven, niet waar? En 't is nog de vraag wat op den duur 't gelukkigste voor ons is. (*Emma blijft onafgewend Paul in de oogen zien, een harde koude trek komt om haar mond*). Idealen kunnen tegenvallen. En, zooals ik u al eens zei... u weet dat Holtz een door en door goeie beste man is... een man daar men op bouwen kan... en die stellig nooit zal tegenvallen. Heusch... geloof me... laat me herhalen wat ik u laatst nog zei, u behoeft met

iemand zooals hij uw toekomst niet donker in te zien... hij zal u 't leven aangenaam en gemakkelijk maken zooveel hij maar kan.

EMMA (*ijzig*).

Dus... ú... ú raadt me om...

PAUL (*invallend*).

Ik hoop 't. In uw beider belang, om uw beider bestwil... u zelf weet 't beste wát u doen moet. U is goed en verstandig... Uw eigen hart en uw eigen hoofd moeten u raden... (*opstaande*). Ik ga nu weg... ik neem tevens afscheid van u, want morgen ochtend ga ik weer terug naar den Haag. Ik hoop... ik vertrouw heel gauw van dien besten Holtz een overgelukkigigen brief te ontvangen. (*hij buigt en wil weggaan*).

EMMA (*ijskoud, met den minachtenden trek dieper nog om den mond*).

Meneer Oudendael... heeft u vroeger wel eens met vlinders gespeeld en hun dan... zoo voor de aardigheid maar... de vleugels eens uitgetrokken?

PAUL (*eerst even verbaasd, dan met een fijn glimlachje*).

Als ik zoo iets ooit gedaan heb, dan waren 't toch zeker de pooten... omdat ik vliegen zooveel mooier dan kruipen vind... (*nogmaals buigt hij*). Adieu juffrouw van Gelderen... (*Emma staat rechtop zonder te antwoorden*). (*Paul af*).

Vijfde Tooneel.

EMMA alleen. Dan SUZE en EMMA.

(*Emma blijft nog een oogenblik rechtop staan met strakken mond en verbijstering in de oogen. Dan bergt zij haar oogen achter haar handen en snikt bitter*). O god, kon ik maar wég... wég van 't licht... me verbergen in 't donker als een ziek, stervend dier! Waar moet ik nu heen?... Hiër van daan!.. (*Ze neemt een doek van een stoel en slaat dien om. Ze gaat naar de deur waardoor Suze binnenkomt. Emma schrikt terug*).

SUZE (*niet lief, ondervergend*).

Waar ga jij naar toe?

EMMA (*verward*).

Nee... nergens... zoo maar...

SUZE (*als voren*).

Met dien doek om? Wat wou je doen?

EMMA (*uitbarstend*).

O god Suus... ik weet niet wat ik doen wou... ik weét 't niet... Ik... o ik kan 't niet dragen... (*Ze snikt met 't hoofd tegen Suze aan*).